

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Ефективна економіка № 4, 2014

УДК 334.78; 657.6

Т. І. Єфіменко,
к. е. н., доцент, професор кафедри обліку і аудиту, Українська державна академія залізничного транспорту, м. Харків
В. М. Орлова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Українська державна академія залізничного транспорту, м. Харків
Т. О. Петухова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Українська державна академія залізничного транспорту, м. Харків

ПОДАННЯ ПОКАЗНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Т. І. Yefimenko,
Ph.D. in of Economics, Associate Professor, Professor of accounting and auditing chair, Ukrainian state academy of railway transport, Kharkiv
В. М. Orlova,
Ph.D. in of Economics, Associate Professor, associate of Professor of accounting and auditing chair, Ukrainian state academy of railway transport, Kharkiv
Т. О. Pyetukhova,
Ph.D. in of Economics, Associate Professor, associate of Professor of accounting and auditing chair, Ukrainian state academy of railway transport, Kharkiv

PRESENTATION OF INDEXES OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF ENTERPRISE IS IN THE FINANCIAL REPORTING

Стаття присвячена послідовному обґрунтуванню, необхідності подання показників соціальної відповідальності в фінансовій звітності підприємств. Спираючись на критику принципів ринкового фундаменталізму, пропозицій науковців щодо зміни економічної парадигми, політичних і соціально-економічних викликів Української дійсності, представлені аргументи на користь залучення показників соціальної відповідальності до фінансової звітності підприємств. Підставами для дослідження стало створення в Україні самобутнього середовища для прояву соціальної відповідальності суб'єктів господарювання і актуалізація завдань її оприлюднення. Запропоновано сукупність вартісних показників для подання інформації про активи, витрати і зобов'язання щодо соціальних наслідків господарської діяльності, що можуть скласти основу методики подання показників соціальної відповідальності. Розвинуто зміст фінансової звітності підприємств через включення до неї показників, що відображують соціально відповідальну поведінку, що є особливо актуальним для галузей, які попри ринкові механізми функціонування, мають потужну суспільно-гуманістичну орієнтацію своєї діяльності, що вимагає особливої уваги до формування саме інформації соціалізаційного характеру для прийняття управлінських рішень, і робить визначальним системний моніторинг соціально відповідальної поведінки

This article is intended need to present indicators of social responsibility in financial reporting. Used: criticism of the principles of market fundamentalism, offers scientists to change the paradigm of economic, political and socio-economic challenges reality in Ukraine. Presented arguments in favor of attracting indicators of social responsibility in financial reporting.

Reasons for the study was to establish in Ukraine environment for developing social responsibility of business entities. Urgent task now is publicizing indicators of social responsibility through accountability.

Proposed aggregate cost indexes of information on assets, liabilities and expenses. Group of indicators reveals the social consequences of economic activity. Indicators are the basis of the methodology of social responsibility disclosure.

Developed the content of financial reporting by incorporating into it the indicators reflecting socially responsible behavior. This is especially true for industries with powerful social and humanistic orientation of its activities that require special attention to the formation of exactly the information for management decision making, and makes determining the systematic monitoring of socially responsible behavior.

Ключові слова: економічна криза, суспільні інтереси, соціальна відповідальність, фінансова звітність.

Keywords: economic crisis, public interests, social responsibility, financial reporting.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Критики теорії ринкового фундаменталізму ще десятиліття тому стверджували, що на противагу об'єктивним процесам соціалізації економічних систем у розвинутих країнах світу, в Україні та на пострадянському просторі, «інтенсивно здійснюється капіталізація національної економічної системи, що виявлялося передусім у деградації основної продуктивної сили, у масовій депонуванні населення, в тотальній приватизації групою осіб національного багатства, у руйнуванні раціональних елементів державного регулювання економіки й переході до принципів ринкового фундаменталізму та ін.» [1]. Сьогодні зміцнюється думка, що «розвинена ринкова економіка постіндустріального суспільства не виправдала покладених на неї надій. ... не розв'язала господарських і суспільних проблем, але і дала багато нових, аналогів яким не було в минулому» [2]. Зокрема, викликає стурбованість експорт робочих місць і експорт робочої сили з тих країн, «що розвиваються», що створено «прогресуючим поглибленням кризи глобалізаційного процесу» [3]. Звучать заклики до вчених «розробити нову наукову теорію, здатну вивести економіку світу з нинішньої депресії, оскільки поява її цілком очевидна та вкрай необхідна» [2].

Аргументи, які демонструють наявність глибокої та затяжної кризи в економічній науці і необхідність зміни парадигми розглядаються сьогодні багатьма науковцями [1; 2; 3; 4]. Але для важливо усвідомити причини прогресуючого поглиблення кризи, щоб позбутися помилок в майбутнім. Вітчизняні і іноземні «науковці вважають їх такими, що виходять за межі спотворення світового економічного порядку, торкаються духовного середовища, усього комплексу гуманітарних передумов» [4]. Важливішими ніж економічні «фактори для орієнтації економічної політики» назвав погляди людей, їхня духовну позицію В. Ойкен [5].

Сучасна українська громадськість пред'являє усе більш високі вимоги до підприємництва. Разом з актуальними для суб'єктів господарювання питаннями отримання прибутку, створення робочих місць, виробництва конкурентоздатної продукції, цивілізований бізнес ставить і інші: рішення соціальних проблем як безпосередньо на рівні підприємства, так і на рівні держави в цілому [6, с.12].

Остання місяці стали часом випробувань для громадян України, бо політичне і економічне становище держави примусило кожного поставити собі певні запитання і отримати, далеко не завжди, соціально-заспокійливі відповіді. Загрозою «розколу суспільства» став європейський вибір України, за яким стоять питання: «Коли і в який спосіб українці зможуть довести рівень свого життя до європейського? Якими соціальними завоюваннями прийдеється поступитися зараз і що буде отримано натомість в майбутнім?». Ті, хто звик розраховувати перш за все на себе, на власні знання і працьовитість, ставлять головне питання, що є ключем до майбутнього держави: «Покращаться чи погіршаться умови для підприємницької діяльності? Чи створиться в Україні сприятливе середовище для підприємництва?». Зустрічне питання виникає у науковців і стосуються вибору акцентів: «Чи для нас забезпечать...?» Або: «Чи ми здатні створити...?». Сучасні події, спрямували пошук відповідей на усвідомлення «національного характеру» українців [7].

Національний характер, особливості національного буття, суспільна свідомість та психологія українця, як зазначає А.Скурятівський [8, с. 119], має особливо важливе значення в контексті впливу на економічне середовище та економічну культуру нашого суспільства. Узагальнюючі думки фахівців щодо архетипами українського характеру В.Захарова [9] серед інших рис називає: «фаталістичне покладання на долю, а не на право, стихійний демократизм відносно козацької громади, а також загальні для жителів пострадянського простору безініціативність, звичка покладатися на патерналістську опіку держави і водночас не довіряти їй». Перебування на межі західного та східного культурно-історичних світів, на думку Ю. Ю. Калиновського [10, с. 187], сформувало «порубіжну правосвідомість» українства. Порубіжна правосвідомість означає високий рівень толерантності, здатність до комунікативної взаємодії на особистісному та міжкультурному рівнях, тобто здатності, зберігаючи національну самобутність, запозичувати цінний досвід у суспільств з іншою системою цінностей і синтезувати погляди та уявлення про право, справедливність, свободу і відповідальність.

Згадані обставини створили в Україні самобутнє середовище для прояву соціальної відповідальності суб'єктів господарювання [11] і поставили питання про формування інструментів оприлюднення фактів таких проявів через звітність підприємств.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Сучасні політичні і соціально-економічні обставини одночасно закидають виклик і створюють поштовх реалізувати оновлену соціально-економічну свідомість українців за допомогою соціального партнерства – добровільної співпраці між державою, підприємством і працівником [12, с. 162]. Автори, що досліджують

економічні аспекти питання соціальної відповідальності [11; 12], концентруються на соціальних зобов'язаннях підприємств перед суспільством. Зазначаючи тим самим важливість демонстрації прийняття і дотримання таких зобов'язань. Можливість впровадження підходів до реалізації соціальної відповідальності через соціальне партнерство, автори [6; 13] бачуть в концепції корпоративної соціальної відповідальності, коли підприємства мотивовані для участі в створенні комфортного соціального середовища і очікують в додачу до позитивного іміджу, ще й економічний зиск.

В умовах постійних змін в економічному і політичному житті країни, для розвитку соціальної відповідальності підприємств ставиться наголос на фінансовій інформації для прийняття рішень [6, с. 20]. Соціально орієнтована діяльність, як і будь-яка (операційна, інвестиційна, фінансова) діяльність підприємства, має бути спланована. А для ефективного прийняття управлінських рішень і планування вона має спиратися на достовірну інформацію про фінансовий стан і фінансові результати підприємства.

Слід зазначити, що переважна більшість українських науковців-економістів, розвиваючи концепцію соціальної відповідальності, в системі взаємовідносин «держава-підприємство-суспільство», відають ключове місце саме підприємствам і підприємництву [6; 11; 13]. Ця позиція засвідчує прояв певного суспільного стереотипу: держава мають контролювати юристи, а підприємства – економісти. Автори впевнені, що соціальна відповідальність підприємств має проявлятися в зрозумілих за метою і змістом заходах, що не суперечать існуючій системі суспільних цінностей.

Виділення невірних аспектів проблеми. При наявності значної кількості напрацювань в розвитку концепції соціальної відповідальності, поки що відсутні глибокі комплексні розробки саме проблем визначення, контролю і виміру чинників соціальної відповідальності, із залученням зрозумілих показників, до офіційної фінансової звітності підприємств, з метою подати суспільству сигнали про існування такого інституту, як соціальна відповідальність підприємства [14, с. 140] і оцінити ступень розвинення цього явища. Значення таких сигналів багаторазово зростає внаслідок наявних соціально-політичних перетворень в державі, а також через ключову роль підприємництва (працедавців) в подоланні економічної кризи, що спіткала Україну.

Цілями статті обрано: теоретичний аналіз та осмислення доцільності вдосконалення підходів до подання у фінансовій звітності підприємств, інформації про об'єкти і події, що засвідчують прояви соціальної відповідальності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Єдність і протилежність соціальних та економічних інтересів в суспільстві виступає джерелом їх саморуху, як цілісної системи, перетворюючи тим самим економіку на режим саморегульованої сукупності зв'язків і відносин між її окремими учасниками [15, с. 7].

Соціальна відповідальність підприємництва сьогодні слід розглядати не лише як спосіб «поліпшення іміджу компанії, спеціальний маркетинговий хід покликаний зацікавити і залучити споживачів, партнерів, інвесторів, державу», а й інструмент соціальної стабілізації, інструмент зменшення гостроти протистояння між соціально нерівними прошарками суспільства.

Пропонується під соціальною відповідальністю підприємництва слід розуміти певну лінію поведінки підприємців, що є наслідком і одночасно мотивує економічні інтереси підприємців в напрямку підвищення рівня життя в країні.

Певна економічна відокремленість держави, підприємств і працівників, породжує відокремленість їх економічних потреб, цілей стратегічного й поточного розвитку та соціальних очікувань. В цьому реалізуються принципи автономності [16, с. 7], як принцип майнових відносин що зумовлює існування і розвиток особистих інтересів в залежності, від можливостей привласнювати дохід і управляти його матеріальних цінностей підприємства. Саме ці результати є формами прояву дії економічних законів. Фінансова звітність, складання і подання якої є обов'язковим для кожного підприємства в Україні, незалежно від форми власності, наочно і конкретно демонструє результати такого «привласнення» через розкриття складу активів, капіталу, зобов'язань, доходів та витрат.

Вдосконалення змісту фінансової звітності підприємств через включення до неї показників, що відображають соціально відповідальну поведінку, стає особливо актуальним для галузей, які попри ринкові механізми функціонування, мають потужну суспільно – гуманістичну орієнтацію своєї діяльності, що вимагає особливої уваги до формування саме соціалізаційного характеру інформації для прийняття управлінських рішень, робить визначальним системний моніторинг соціально відповідальної поведінки.

Визнання ознак соціальної відповідальності підприємства передбачає виконання ним певних умов:

- прийняття внутрішнього кодексу соціальної відповідальності підприємства. У ньому має бути відображені основні положення політики створення робочих місць, працевлаштування, ставлення до працівників, підвищення їх професійного рівня, екологічність та енергоефективність виробництва, ефективність програм соціального захисту. Українські підприємства мають підвищити власні морально-етичні стандарти.

-забезпечення дотримання правил соціально відповідальної поведінки всіма учасниками господарського обігу. Це може бути реалізовано через прийняття стандартів якості, публікацію в різних звітах відомостей про соціальну політику і соціальних проектах, підготовка до проведення соціального аудиту та участь у соціальних рейтингах. Контрагентські відносини мають будуватися на принципах корпоративної соціальної відповідальності за умов прозорості системи звітності кожного з учасників [17].

- виконання заходів по підвищенню якості життя місцевого співтовариства. До таких можна віднести: підтримку освітніх, лікувальних закладів, установ культури і спорту, захист навколишнього середовища, розміщення замовлень на місцевих нез'явних підприємствах. Підприємство має відповідати на очікування співтовариства стосовно стратегічних соціальних інвестицій, стандартів та умов праці, протидії корупції, благодійності і волонтерства тощо.

Категорія «соціальна відповідальність підприємництва» заслуговує на детальне визначення, що також має стати об'єктом окремого наукового дослідження.

Слід розрізнити зміст поняття «соціальних чинників», що сприймаються науковцями, здебільшого, як так звані «соціальні результати визначені через соціологічні обстеження» [15] і поняття «чинників соціальної відповідальності», що відбивають заходи реалізовані в процесі соціалізації економіки, як «засоби забезпечення соціальних змін, які визначаються спрямованістю на створення умов для реалізації суб'єктами економіки ... самозабезпечення добробуту».

Не поступаючись своїм значення економічним чинникам, система чинників соціальної відповідальності може бути охарактеризована:

- з одного боку - сукупністю ресурсів і особливостями їх формування, і можливістю і ймовірністю їх відповідного використання. До таких слід віднести: збереження здоров'я, розширення професійних знань, соціальна мотивація працівників, соціальне забезпечення працівників та членів їх родин, містоутворююча функція підприємства;

- з іншого боку - взаємообумовленими соціальним впливом підприємництва на суспільний розвиток, який в комплексі з економічними інтересами можна використовувати для досягнення найбільшої ефективної діяльності.

Визнання сучасних процесів соціалізації економіки дає можливість ефективного планування доходів та витрат, розробляти оптимальні управлінські рішення в умовах інфляції та безробіття. Зазначена актуальність ідеї соціальної відповідальності і потреби практики, спрямували дослідження в напрямку розробки методичних підходів до формування звітної інформації підприємств, де розкриватиметься не лише склад і вартість економічних ресурсів і результатів, а й масштаби і ресурси соціалізаційних процесів в зовнішньому і внутрішньому середовищі.

Показники звітності виступають оцінювальними характеристиками сукупності залучених ресурсів та резервів їх походження (а саме: активів, капіталу, зобов'язань, доходів та витрат, що складають елементи фінансової звітності кожного підприємства). Рух наявних ресурсів підприємство активує для забезпечення сталого економічного та соціального функціонування. Тож, розкриття змісту показника що відбиває «чинник соціальної відповідальності» будуються на маловивченому зв'язку наявних і використаних ресурсів підприємств з показником рівня задоволення соціальних потреб працівників, користувачів послуг підприємства, населення регіону розташування підприємства.

Проте, щоб відобразити відносини соціального партнерства «держава-підприємство-суспільство», як цілісну соціально – економічну систему, адаптовану до мінливого економічного середовища, необхідно: 1) мати оцінку сучасного стану системи; і 2) мати оцінку її майбутніх резервів.

Якщо для першої оцінки достатньо сформувати систему відокремлених і узагальнюючих економічних показників, то для другої - необхідно врахувати певну сукупність теперішніх та майбутніх соціалізаційних факторів і умов, до яких можна віднести: соціальну політику держави; демографічну ситуацію в країні; рівень інтелектуального, професійного, кваліфікаційного та фізично-оздоровчого потенціалу дійсних та потенційних працівників, а також соціальні очікування населення щодо органів державної влади і підприємництва.

Визнання і подання у звітності будь-якого ресурсу обумовлюється наступним: 1) припущенням, що використання такого ресурсу призведе до надходження в майбутньому по підприємство економічних вигод; 2) можливістю використати надійну (достовірну) оцінку такого ресурсу [16, с. 6].

Завдання виконання «надійної (достовірної) оцінки передбачає можливість вартісного виміру, оскільки узагальнення інформації про ресурси і резерви підприємства може відбутися лише за умов її вартісного подання. А як вже було сказано вище, оцінювання соціальних чинників в вартісному вимірі є набагато складнішим завдання ніж оцінка економічних показників, оскільки як відомо: «не все вимірється грошима».

Міжнародна практика подання фінансової звітності, показує широке використання для цього не лише вартісних показників, а й відомостей поданих в натуральних, трудових вимірниках та за допомогою відсоткових і рейтингових співставлень [14]. Компанії, що в поданні звітності керуються Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі МСФЗ), традиційно розкривають у інформацію щодо своєї участі в програмах культурного розвитку, екологічного захисту та інших соціальних проектах, акцентують увагу суспільства на витраченні для цього ресурси, або очікуваний вигоди.

Розвиток системи відносин соціального портнерства, призведе до трансформації структури і актуалізації соціального характеру фінансової звітності. Елементи фінансової звітності мають бути розкриті з урахуванням соціальних вигод до господарської діяльності, а саме:

- активи підприємства – як ресурси, що сформовані в наслідок прийнятих в минулому рішень із забезпечення соціальних і економічних потреб, використання яких в майбутньому призведе до надходження на підприємство економічних і соціальних вигод (курсів – авторів);

- зобов'язання підприємства – як заборгованість, що сформувалася в наслідок прийнятих в минулому рішень із забезпечення соціальних і економічних потреб, і погашення якої, в майбутньому призведе до вийбуття з підприємства економічних і соціальних вигод;

- власний капітал підприємства – чиста вартість активів (наявних економічних і соціальних вигод), що залишається після погашення зобов'язань.

Показники, які відображають соціалізаційні процеси і прояви в діяльності підприємств пропонуються розкривати відповідно до затверджених Міністерством фінансів України вимог до фінансової звітності [16, с. 6]:

- в формалізованих звітах (форма №1 Баланс, тощо), у складі статей активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат та грошових потоків, в разі наявності можливості надійного вартісного виміру показника;

- в примітках до фінансових звітів, де передбачено дещо вільне подання інформації, яка суттєва для прийняття управлінських рішень, в разі наявності оцінювання показника на підставі «професійного судження».

Реалізація соціальної відповідальності формує в першу чергу зобов'язання підприємств, які можуть бути представлені у звітності як:

- зобов'язання перед працівниками по розрахунках, що формуються в господарських процесах підприємства;

- зобов'язання перед іншими контрагентами (в тому числі населенням прилеглих регіонів) з питань зайнятості, соціальної допомоги, соціально-культурного розвитку, екології що виникають як у підприємства.

Склад таких зобов'язань вже сьогодні може бути таким:

- зобов'язання поточного характеру з виплат персоналу;

- зобов'язання з виплат персоналу по завершенню трудової діяльності;

- зобов'язання з виплат персоналу в наслідок росту рівня кваліфікації;

- зобов'язання з виплат персоналу в наслідок складних умов праці та шкідливих виробництв;

- зобов'язання за галузевим індивідуальним пенсійним забезпеченням;

- зобов'язання за державними програмами подолання кризи і соціальної підтримки;

- зобов'язання (забезпечення) з фінансування екологічного аудиту діяльності підприємства, тощо.

До статей активів можна віднести наступні показники:

- необоротні активи, придбані протягом року, що призвело до збільшення робочих місць на підприємстві;

- необоротні активи, які відносяться до діяльності, що припиняється, і спричинить скорочення робочих місць;
- необоротні активи, придбані протягом року у вітчизняних виробників;
- необоротні активи, придбані протягом року, впровадження яких потребує розширення професійних знань;
- активи, використання яких, скорочує робочий час працівників або зменшують ручну працю;
- нематеріальні активи, створені на підприємстві і зареєстровані як об'єкти інтелектуальної власності;
- фінансові активи, що є інструментами інвестування в пенсійні фонди, тощо.

В примітках до фінансової звітності можуть бути представлені показники:

- соціальні програми за участю держави і генеровані підприємством для покращення соціально-економічного становища регіону;
- екологічні заходи: плани і програми природоохоронних заходів, вартість проєктів захисту навколишнього середовища експертні оцінки вартості екологічного аудиту;
- освітній рівень: витрати на підвищення кваліфікації, кількість працівників із вищою освітою, середньорічна заробітна плата 1 робітника з вищою освітою;

- витрати на такі соціалізаційні заходи, як моніторинг соціального середовища підприємства, соціальна діагностика робочих місць, оцінка соціальної безпеки для населення прилеглої регіону, тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Враховуючи потребу дослідження нових тенденцій соціалізації економіки, доцільно використовувати в прийнятті управлінських рішень, на рівні з економічними, чинники соціальної відповідальності, з метою вдосконалення механізму соціального регулювання економіки України. Чим вагоміше стають соціалізаційні ознаки показників звітності підприємств, тим вищою є якість соціального партнерства «державо-підприємство-суспільство». Запропоновано розвинути зміст і склад вартісних показників фінансової звітності підприємств через подання інформації про ресурси, витрати і зобов'язання щодо соціальних наслідків господарської діяльності.

Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення методик розробки індикаторів соціальної системи, що можуть охарактеризувати рівень зацікавленості підприємців щодо стратегічних вкладень в розвиток суспільства та рівень відповідальності законодавців в забезпеченні інтересів всіх учасників соціальної системи.

Література.

- 1 Мочерний С.В. Економічна теорія: Підручник / С.В. Мочерний, М.В. Довбенко. – К.: Видавничий центр "Академія", 2004. – 856 с.
- 2 Стрішенець О. М. До питання про майбутню теорію ринкового фундаменталізму / О. М. Стрішенець, - [офіційний сайт Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки]. - Режим доступу <http://eenu.edu.ua/uk/articles/do-pitannya-pro-maybutnie-teoriyi-rinkovogo-fundamentalizmu>
- 3 Шевченко Т. П. Проблема корпоративної соціальної відповідальності в умовах глобалізації / Т. П. Шевченко // Ефективна економіка : електрон. наук. фак. вид. Ін-т екон. природокористування та сталого розв-ку Нац. акад. наук України. – К.: 2014 №3. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
- 4 Гальчинський А. Глобальна криза чи криза глобалізації? / А. Гальчинський // "Віче". – 2002. – № 1. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Evronteg/viche.htm>
- 5 Ойкен В. Основные принципы экономической политики / Ойкен В. - М.: Прогресс, 1995. - С. 391
- 6 Бондаренко О. В., Очеретько Т. И. Роль фінансового планування в соціалізації малого бізнесу / О. В. Бондаренко, Т. И. Очеретько // Розвиток економічних методів управління національною економікою та економікою підприємства: зб.наук.праць / ДонДУУ. – Донецьк: ДонДУУ, 2013. – т. XIV. – (серія «Економіка»; вип. 278). – С. 11-22.
- 7 Кицак Т. Г. Вітчизняні реалії становлення корпоративної культури на підприємствах / Т. Г. Кицак // Ефективна економіка : електрон. наук. фак. вид. Ін-т екон. природокористування та сталого розв-ку Нац. акад. наук України. – К.: 2014 № 1. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
- 8 Скуратівський, А. (http://lib.academy.gov.ua/ISAPI/rb64r_opak71/cgribis_64.dll?Z2IID=&I2IDBN=DB&P2IDBN=DB-2&S2ISTN=1&S2IREF=10&S2IFMT=fullw&C2ICOM=SS&S2ICNR=20&S2IP01=3&S2IP02=0&S2IP03=A=&S2ICOLORTERMS=0&S2ISTR=%D0%A1%D0%BA%D1%83%D1%80) правової культури і соціального буття в процесі суспільної трансформації / А. Скуратівський // Право України : Юридичний журнал. - 2004. - №1. - С. 118-121.
- 9 Захарова В.О. Теорія і практика правознавства Електронне наукове фахове видання Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2013. - № 1(3). – Режим доступу: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=483
- 10 Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського суспільства: генез та сучасність : моногр. / Ю. Ю. Калиновський. – Х.: Право. - 2008. – 288 с.
- 11 Геєц В.М. О межличностном и институциональном доверии как составляющих социального капитала и экономического развития страны /В.М. Геєц // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.usue.ru/resource/free/12/s296.pdf>
- 12 Лепа В.В. Методичний підхід до управління корпоративною соціальною відповідальністю / В.В. Лепа // Розвиток економічних методів управління національною економікою та економікою підприємства: зб.наук.праць / ДонДУУ. – Донецьк: ДонДУУ, 2013. – т. XIV. – (серія «Економіка»; вип. 278). – С. 158-167.
- 13 Легченко О.А. Вплив корпоративної соціальної відповідальності на конкурентоспроможність / О.А. Легченко // Розвиток економічних методів управління національною економікою та економікою підприємства: зб.наук.праць / ДонДУУ. – Донецьк: ДонДУУ, 2013. – т. XIV. – (серія «Економіка»; вип. 274). – С. 138-145
- 14 Цумаєва А.С. Інституціональні передумови впровадження соціальної політики в Україні / А.С. Цумаєва // Збірник наукових праць черкаського державного технологічного університету. - серія : Економічні науки. – випуск 17 – Черкаси. ЧДТУ - 2010. - С 101-105.
- 15 Грішнова О. А. Соціальна відповідальність — шлях до європейської соціальної держави в Україні / О. А. Грішнова // Соціально-трудові відносини : теорія і практика : зб. наук. Праць. -2011. - №2. - С 5-12
- 16 Шустваль Т. Нові підходи до складання фінзвітності: вивчаємо свіже НП(С)БО 1 / Т. Шустваль // Все про бухгалтерський облік. – 2013. – № 33(2030). – С. 5-8.
- 17 Зінченко А. Індекс прозорості / А. Зінченко, М. Саприкіна. – К.: Центр «Розвиток КСВ», 2013. – 26 с.

References

- 1 Mocherniy S.V. and Dovbenko M.V. (2004) Ekonomichna teoriia [Economic theory] Pidruchnyk Vydavnychij tsentr "Akademiiia", Kyiv, Ukraine.
- 2 Strishenets O. M. "To the question about the future of theory of market foundation" [Online], available at: <http://eenu.edu.ua/uk/articles/do-pitannya-pro-maybutnie-teoriyi-rinkovogo-fundamentalizmu> (Accessed 19 Apr 2014) (in Ukr.).
- 3 Shevchenko T. P. (2014) "Problema korporativnoy sotsyal'noy otvetstvennosti v usloviakh hlobalyzatsiy", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 3 available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (Accessed 19 Apr 2014) (in Ukr.).
- 4 Hal'chynskiy A. (2002), The Global crisis or crisis of globalization, Viche, [Online], vol. 1, available at: <http://old.niss.gov.ua/Evronteg/viche.htm> (http://old.niss.gov.ua/Evronteg/viche.htm). (Accessed 18 Apr 2014) (in Ukr.).
- 5 Ojken V. (1995), Osnovnye printsipy zkonomycheskoj polityky [Basic principles of economic policy], Prohrese, Mskoul, Russia
- 6 Bondarenko O. V. and Ocheretko T. Y. (2013), "Role of the financial planning in Social orientation of small business" Rozvytok ekonomichnykh metodiv upravlinnia natsional'noy ekonomikoiu ta ekonomikoiu pidpriemstva: zb.nauk.prats, vol. 278, Donets'k, pp. 11-22.(in Ukr.).
- 7 Kytsak T. H. (2014), "Domestic realities of becoming of corporate culture on the enterprises", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (Accessed 18 Apr 2014) (in Ukr.).
- 8 Skurativskiy, A. (2004), "Intercommunication of legal culture and social life in the process of public transformation", Pravo Ukrainy Yurydychnyj zhurnal, vol. 1, pp. 118-121.
- 9 Zakharova V.O. (2013), "Theory and practice of jurisprudence", Elektronne naukowe fakhove vydannya Natsional'noho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho, vol. 1, (3), available at: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=483.(Accessed 18 Apr 2014) (in Ukr.).
- 10 Kalynovskiy Yu. Yu. (2008), Pravovidomist' ukrains'koho suspil'stva: genez ta suchasnist', [Sense of justice of the Ukrainian company: genesis and contemporaneity], Pravomonoir, Kharkiv, Ukraine.
- 11 Heets V.M. O mezhllychnosnom i instytutsional'nom doveryi kak sostavliaiushchykh sotsyal'noho kapytala i ekonomycheskoho razvytyia strany [Online], available at: <http://lib.usue.ru/resource/free/12/s296.pdf>, (Accessed 18 Apr 2014) (in Ukr.).
- 12 Lepa V.V. (2013), "The Methodical fitting for management corporate social responsibility", Rozvytok ekonomichnykh metodiv upravlinnia natsional'noy ekonomikoiu ta ekonomikoiu pidpriemstva: zb.nauk.prats ' vol. 278 (XIV), pp. 158-167.
- 13 Lehchenko O.A. (2013), "Influence of corporate social responsibility on the competitiveness", Rozvytok ekonomichnykh metodiv upravlinnia natsional'noy ekonomikoiu ta ekonomikoiu pidpriemstva: zb.nauk.prats ' vol. 274(XIV), pp. 138-145
- 14 Tsumaieva A.S. (2010), " Institutional pre-conditions of introduction of social policy in Ukraine", Zbirnykh naukovykh prats' cherkas'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. - seriya : Ekonomichni nauky, vol. 17, pp. 101-105.
- 15 Hrishnova O. A. (2011), "Social responsibility is a way to the European social state in Ukraine", Sotsial'no-trudovi vidnosynym: teoriia i praktyka, vol. 2, pp. 8-16.
- 16 Shustval T. (2013), "New approaches to compiling finotchetnosti: exploring fresh NP(S)BO 1", Vse pro bukhhalters'kyj oblik, vol. 33 (2030), pp. 5-12.
- 17 Zinchenko A. and Saprykina M. (2013) Indeks prozorosti [Index of transparency], Tsentr Rozvytok KSV, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2014 р.

(<http://www.poligrafua.net/>)

bigmir.net

1634

416

(<http://www.bigmir.net/>)

Бропы

ТОВ "ДКС Центр"